

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)
z dnia 27 kwietnia 2006 r.*

W sprawie C-96/04

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Amtsgericht Niebüll (Niemcy) postanowieniem z dnia 2 czerwca 2003 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 26 lutego 2004 r., w postępowaniu wszczętym przez:

Standesamt Stadt Niebüll

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: P. Jann (sprawozdawca), prezes, N. Colneric, J.N. Cunha Rodrigues, M. Ilešič i E. Levits, sędziowie,

rzecznik generalny: F.G. Jacobs,
sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 28 kwietnia 2005 r.,

* Język postępowania: niemiecki.

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu małoletniego dziecka Leonharda Matthiasa przez jego ojca S. Grunkina,
- w imieniu rządu niemieckiego przez A. Tiemann i A. Dittricha, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu belgijskiego przez A. Goldmana, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu greckiego przez E.M. Mamounę, S. Vodinę i G. Skiani, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu hiszpańskiego przez E. Braquehaisa Conesa, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu francuskiego przez G. de Berguesa i A. Bodard-Hermant, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez H.G. Sevenster i C.W. Wissels, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich, przez M. Condou-Durande i S. Grünheid, działające w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 30 czerwca 2005 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 12 i art. 18 WE.

- 2 Wniosek ten złożony został w ramach postępowania, które wszczęte zostało przez Standesamt Stadt Niebüll (urząd stanu cywilnego miasta Niebüll, zwany dalej „Standesamt”), zmierzającego do przeniesienia prawa do ustalenia nazwiska rodzowego dziecka na jednego z rodziców. Rodzice ci odmówili uprzednio, aby dziecku temu nadane zostało inne nazwisko niż podwójne nazwisko złożone odpowiednio z ich nazwisk rodowych, pod jakim dziecko zostało wpisane do rejestru w Danii, kraju swego urodzenia.

Krajowe ramy prawne

Prawo międzynarodowe prywatne

- 3 Artykuł 10 ust. 1 Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (ustawy wprowadzającej niemiecki kodeks cywilny, zwanej dalej „EGBGB”) stanowi:

„Nazwisko osoby jest ustalane w oparciu o prawo państwa, którego ta osoba jest obywatelem”.

Prawo cywilne

- 4 W odniesieniu do ustalenia nazwiska dziecka, którego rodzice noszą odmienne nazwiska, art. 1617 Bürgerliches Gesetzbuch (niemieckiego kodeksu cywilnego, zwanego dalej „BGB”) stanowi:

„(1) Jeżeli rodzice nie noszą nazwiska małżonka, a władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, w oświadczeniu złożonym przed urzędnikiem stanu cywilnego decydują oni, czy dziecko po urodzeniu będzie nosiło nazwisko ojca, czy nazwisko matki noszone w momencie składania deklaracji. [...]

(2) Jeżeli rodzice nie złożyli oświadczenia w ciągu miesiąca od narodzin dziecka, Familiengericht (sąd rodzinny) przenosi prawo do ustalenia nazwiska na jednego z rodziców. Ustęp 1 stosuje się odpowiednio. Sąd może wyznaczyć jednemu z rodziców termin na skorzystanie z tego prawa. Jeżeli do dnia upływu terminu nie skorzystano z prawa do ustalenia nazwiska, dziecko otrzymuje nazwisko rodzica, na którego prawo to zostało przeniesione.

(3) Jeżeli dziecko urodziło się poza granicami kraju, sąd przenosi prawo do ustalenia nazwiska na jednego z rodziców zgodnie z ust. 2 jedynie wówczas, gdy dziecko lub rodzic złoży taki wniosek lub gdy konieczne jest wpisanie nazwiska dziecka do niemieckiego aktu stanu cywilnego lub do niemieckiego dokumentu tożsamości”.

- 5 Artykuł 46 Gesetz über die Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (ustawy o postępowaniu niespornym) stanowi:

„Przed rozstrzygnięciem o przeniesieniu prawa do ustalenia nazwiska rodowego dziecka na jednego z rodziców na mocy art. 1617 ust. 2 [BGB] Familiengericht zapoznaje się ze stanowiskiem obojga rodziców i dąży do osiągnięcia ich porozumienia. Orzeczenie Familiengericht nie wymaga uzasadnienia i jest niezaskarżalne”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

- 6 Dziecko małżonków Dorothee Paul i Stefana Grunkina, którzy posiadają obywatelstwo niemieckie, urodziło się w Danii w dniu 27 czerwca 1998 r. Dziecko, które również posiada obywatelstwo niemieckie, zamieszkiwało w Danii w dniu wydania postanowienia odsyłającego.
- 7 Dziecku temu, zgodnie z zaświadczeniem o nazwisku („navnebevis”), wydanym na mocy prawa duńskiego przez właściwy organ duński, nadane zostało nazwisko Grunkin-Paul, które wpisane zostało w akcie urodzenia wystawionym w Danii.
- 8 Niemiecki urząd stanu cywilnego odmówił uznania nazwiska dziecka małżonków D. Paul i S. Grunkina w brzmieniu ustalonym w Danii, ze względu na to że, zgodnie z art. 10 EGBGB, nazwisko osoby ustalane jest w oparciu o prawo państwa, którego ta osoba jest obywatelem, a prawo niemieckie nie zezwala na posiadanie podwójnego nazwiska złożonego z nazwiska ojca i nazwiska matki. Odwołanie wniesione od

decyzji odmownej przez D. Paul i S. Grunkina zostało oddalone w ostatniej instancji wyrokiem Kammergericht Berlin. Bundesverfassungsgericht (Federalny Trybunał Konstytucyjny) odmówił rozpatrzenia skargi konstytucyjnej wniesionej w imieniu dziecka.

- 9 D. Paul i S. Grunkin, którzy w tym czasie rozwiedli się, nie nosili wspólnego nazwiska i odmówili ustalenia nazwiska ich dziecka zgodnie z art. 1617 ust. 1 BGB.
- 10 Standesamt zwrócił się do Amtsgericht Niebüll, działającego w charakterze Familiengericht, o przeniesienie prawa do ustalenia nazwiska rodowego dziecka na jednego z rodziców, zgodnie z art. 1617 ust. 2 i 3 BGB. Uznając, że toczące się przed nim postępowanie byłoby bezprzedmiotowe, jeżeli prawo wspólnotowe nakazywałoby uznanie w niemieckim porządku prawnym nazwiska prawidłowo ustalonego w Danii, Amtsgericht Niebüll postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy w świetle zasady niedyskryminacji wyrażonej w art. 12 WE i uwzględniając swobodę przepływu zagwarantowaną wszystkim obywatelom Unii w art. 18 WE norma kolizyjna zawarta w art. 10 EGBGB może być uznana za ważną w stopniu, w jakim uzależnia ona określenie przepisów dotyczących nazwiska osoby wyłącznie od obywatelstwa?”.

W przedmiocie właściwości Trybunału

- 11 Na mocy art. 234 akapit pierwszy WE Trybunał jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym, w szczególności o wykładni traktatu WE i aktów przyjętych przez

instytucje Wspólnoty Europejskiej. Przepis ten w akapicie drugim dodaje: „[w] przypadku gdy pytanie z tym związane jest podniesione przed sądem jednego z państw członkowskich, sąd ten może, jeżeli uzna, że decyzja w tej kwestii jest niezbędna do wydania wyroku, zwrócić się do Trybunału z wnioskiem o rozpatrzenie tego pytania”. Akapit trzeci tego przepisu stanowi: „[w] przypadku gdy takie pytanie jest podniesione w sprawie zawisłej przed sądem krajowym, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, sąd ten jest zobowiązany wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości”.

- 12 W związku z tym w celu ustalania, czy organ odsyłający ma charakter sądu w rozumieniu art. 234 WE, co jest kwestią wewnętrzną wspólnotowego porządku prawnego, Trybunał kieruje się całością okoliczności sprawy, w szczególności podstawą prawną istnienia organu, jego stałym lub tymczasowym charakterem, obligatoryjnym charakterem jego jurysdykcji, kontradyktoryjnością postępowania, stosowaniem przez organ przepisów prawa oraz jego niezależnością (zob. w szczególności wyroki: z dnia 17 września 1997 r. w sprawie C-54/96 Dorsch Consult, Rec. str. I-4961, pkt 23 i przywołane tam orzecznictwo; z dnia 21 marca 2000 r. w sprawach połączonych od C-110/98 do C-147/98 Gabalfrisa i in., Rec. str. I-1577, pkt 33; z dnia 14 czerwca 2001 r. w sprawie C-178/99 Salzmann, Rec. str. I-4421, pkt 13 oraz z dnia 15 stycznia 2002 r. w sprawie C-182/00 Lutz i in., Rec. str. I-547, pkt 12).
- 13 Ponadto, o ile art. 234 WE nie uzależnia zwrócenia się do Trybunału od spornego charakteru postępowania, w którego toku sąd krajowy przedkłada pytanie prejudycjalne (zob. wyrok z dnia 17 maja 1994 r. w sprawie C-18/93 Corsica Ferries, Rec. str. I-1783, pkt 12), z przepisu tego wynika jednak, że sądy krajowe mogą występować do Trybunału wyłącznie, jeżeli orzekają w ramach postępowania prowadzącego do rozstrzygnięcia o charakterze sądowym (zob. postanowienia: z dnia 18 czerwca 1980 r. w sprawie 138/80 Borker, Rec. str. 1975, pkt 4 oraz z dnia 5 marca 1986 r. w sprawie 318/85 Greis Unterweger, Rec. str. 955, pkt 4; wyroki: z dnia 19 października 1995 r. w sprawie C-111/94 Job Centre, Rec. str. I-3361, pkt 9; ww. w sprawie Salzmann, pkt 14; ww. w sprawie Lutz i in., pkt 13 oraz z dnia 30 czerwca 2005 r. w sprawie C-165/03 Längst, Zb.Orz. str. I-5637, pkt 25).

- 14 Jeżeli zatem organ odsyłający działa jako organ administracyjny, nie rozstrzygając przy tym sporu, to nawet jeśli spełnia on pozostałe przesłanki wymienione w pkt 12 niniejszego wyroku, nie może być uznany za organ wykonujący funkcję sądowniczą (zob. ww. wyrok w sprawie Job Centre, pkt 11; w sprawie Salzmann, pkt 15 oraz w sprawie Lutz i in., pkt 14).
- 15 Należy stwierdzić w związku z tym, że jeżeli rodzice, którzy nie noszą nazwiska małżonka i którym łącznie przysługuje władza rodzicielska, nie złożyli przed urzędnikiem stanu cywilnego oświadczenia dotyczącego wyboru nazwiska ojca lub nazwiska matki jako nazwiska dziecka nadanego po urodzeniu, ustawa niemiecka stanowi, że Familiengericht jest właściwy do przeniesienia prawa do ustalenia nazwiska rodowego tego dziecka na jednego z rodziców.
- 16 Wynika z tego, że Familiengericht rozstrzyga niezależnie od tego, czy urząd stanu cywilnego wydał lub mógł wydać uprzednio decyzję w tym zakresie. Jak wynika z akt sprawy w sprawie przed sądem krajowym, Standesamt ograniczył się do przedłożenia sprawy Amtsgericht Niebüll.
- 17 W tej sytuacji należy uznać, że Amtsgericht Niebüll działa jako organ administracyjny, nie rozstrzygając przy tym sporu.
- 18 Oczywiste jest, że spór istnieje pomiędzy zainteresowanymi rodzicami i administracją w przedmiocie możliwości wpisania do rejestru w Niemczech podwójnego nazwiska „Grunkin-Paul”. Spór ten został jednak rozstrzygnięty w ostatniej instancji przez Kammergericht Berlin i nie jest przedmiotem postępowania toczącego się przed Amtsgericht Niebüll.

- 19 Ponadto w postępowaniu przed sądem krajowym spór pomiędzy wspomnianymi rodzicami nie występuje, ponieważ są oni zgodni co do nazwiska, które chcą nadać ich dziecku, a które ma być nazwiskiem złożonym odpowiednio z ich nazwisk rodowych.
- 20 Jak wynika z powyższych uwag, nie można uznać w niniejszej sprawie, że Amtsgericht Niebüll wykonuje funkcję sądowniczą. W związku z tym Trybunał nie jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na pytanie przedłożone przez Amtsgericht Niebüll w postanowieniu z dnia 2 czerwca 2003 r.

W przedmiocie kosztów

- 21 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed Amtsgericht Niebüll, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich nie jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na pytanie przedłożone przez Amtsgericht Niebüll w postanowieniu z dnia 2 czerwca 2003 r.

Podpisy